

Tasso Wat je me zegt is heel opwindend. Zo helemaal in overeenstemming met de wens, die ik in stilte koester. En laten we de vorstin helemaal alleen? Heb ik verloren bij haar? Hoe is de vorstin gezind jegens mij? Was ze boos op me? Wat zei ze? Ze heeft me erg afgekeurd? Zal ze me graag laten gaan als ik wegga?
Leonore Schenk me de hemel, lieve vriend, van je de ogen te openen. Niemand vervolgt je en haat je, duwt en plaagt je heimelijk. Je dicht een zeldzaam web om jezelf te grieven. Alles wil ik doen om het in twee te scheuren.

4.3

Tasso Ja, ik wil weg, alleen niet zoals jullie willen. Ik wil van hier weg en verder dan jullie denken.

Wat moet ik hier, wie houdt me hier terug?
O ik verstond elk woord te goed,
Dat ik van Leonore's lippen lokte.
Ha, jou ken ik nu!

Ik ving het amper op, in lettergrepen,
En weet compleet hoe de prinses nu denkt.
Ja, ja, ook dat is waar, wanhoop niet!
O voelde ze een hartstocht in haar hart
Die met mijn welzijn mij te gronde richtte.
De dood greep me meer welkom dan de hand,
Die koud en star me van zich weg laat gaan.
Ik ga.

4.4

Antonio Als je rustig naar me wilt en kunt luisteren.

Tasso Het past me goed, wachten en luisteren. Ik ken mijn plicht.

Antonio Ga niet achteruit. Vervul mijn wens, de wens van de vorst.

Tasso Een gekrenkt hart herstelt moeilijk.

Antonio In naam van de vorst maak ik de zwakke band los die je leek vast te houden. Zeg me, kan ik nuttig voor je zijn?

Tasso Je hebt me de vrijheid teruggebracht. Verschaf me nu, bid ik, haar gebruik.

Antonio Wat kun je bedoelen?

Tasso Je weet, ik heb mijn gedicht beëindigd. Vandaag overhandigde ik het aan de vorst. Nu vind ik veel van mijn vrienden in Rome verzameld. Gonzaga heeft voor mij een rechtbank bijeen gebracht, waar ik eerst moet voorkomen. Ik kan het nauwelijks afwachten. Je zult ze kennen. Flaminio de' Nobili, Angelio Da Barga, Antoniano en Speron Speroni. Enkelen hebben hun mening over veel plaatsen al in brieven meegedeeld. Veel heb ik kunnen gebruiken, veel lijkt me nog te overleggen. En sommige plaatsen wil ik niet graag veranderen, als men me niet meer dan gebeurd is, overtuigt. Dat wordt alles niet door brieven gedaan. Ik moet hen zien. Aanwezigheid maakt die knopen gauw los.

Antonio Een dag van gunst is als een dag van de oogst. Zo gauw als hij rijpt, moet men vlijtig zijn.

Tasso Ik heb niets te vrezen. Alfons is edel. Hij heeft zich tegen mij altijd groot getoond.

Antonio Hij zal het ongaarne doen. En ik vrees haast, hij doet het niet.

Tasso Als juist wordt gevraagd en dat kun jij wel.

Antonio Maar, zeg me, welke redenen leg ik voor?

Tasso Laat mijn gedicht spreken, uit elke stanza. De vrolijke wisseling van veel mooie dagen, de stille ruimte van zoveel diepe nachten. Aan vlijt en moeite heeft het niet ontbroken. Wat ik wilde is loffelijk. Onze tijdgenoten uit een lange slaap roepen en dan misschien met een edel christenleger het gevaar en de roem van een heilige oorlog delen.

Antonio Voltooi je werk hier. Hier is de plaats.
Tasso Alfons heeft me eerst bezield. Hij zal zeker de laatste zijn, die me beleert.

Antonio Je denkt alleen aan jou en denkt niet aan de vorst. Ik zeg je, hij zal je niet laten gaan.

Tasso Ik hoop alleen door jou op dit verlot.

Weiger je me de eerste dienst, als ik de aangeboden vriendschap wil beproeven?

Antonio Op dit ogenblik lijkt je me voor goed te houden wat je ijverig wenst. Je wilt op dit ogenblik wat je begeert.

Tasso Ik ken deze tyrannie van de vriendschap al lang. Die lijkt me van alle tyranniën de ondraaglijkste. Alfons is geen tyran, hij sprak me vrij.

Antonio Moet ik je meteen, in koelen bloede, met volle, heldere overtuiging schaden?

Tasso Ik wil je van die zorg bevrijden! Met die woorden houd je me niet tegen. Je hebt me vrij verklaard en deze deur, die naar de vorst leidt, staat nu voor me open. Ik laat jou de keus. Jij of ik! De vorst gaat weg. Hier is geen ogenblik te talmen. Kies snel! Als jij niet gaat, dan ga ik zelf en wordt het zoals het wil.

Antonio Alleen vandaag niet.

Tasso Nee, dit uur nog. Mijn zolen branden op deze marmervloer. Eerder kan mijn geest geen rust vinden. Ik bid je! Je ziet hoe ongeschikt ik op dit ogenblik ben om met mijn heer te spreken. Ziet — hoe kan ik dat verbergen! — dat ik mezelf op dit ogenblik, geen macht in de wereld me kan gebieden. Het zijn alleen boeien, die me kunnen vasthouden. Laat me in vrijheid, alleen vandaag, dat mijn geest goed komt.

Antonio Wat moet ik doen? Ik merk wel, de vergissing is aanstekelijk. Omdat ik je toch moet schaden, Tasso, kies ik de weg die jij kiest. Ik zeg het je vooraf, je keert dit huis amper de rug toe, dat je hart terug zal verlangen. Smart, verwarring, droefgeestigheid wacht in Rome op je. Ik zeg alleen vooraf wat vlug gebeurt. Ik nodig je uit me in het ergste geval te vertrouwen. Nu spreek ik met de vorst zoals je verlangt.

4.5

Tasso Alles vlucht van mij.

Als ik haar stem vernam, hoe drong

Een onuitsprekelijk gevoel

Door mijn borst.

Als ik haar zag, dan werd het daglicht

Somber voor mij.

Onweerstaanbaar trok

Haar oog, haar mond me aan.

Mijn knieën hielden amper stand

En om me recht te houden

Was al mijn geestkracht nodig.

Amper kon ik

De roes van aan haar voet te vallen

Stillen.

Vergeef haar helemaal

Alleen, verberg niet

Ook zij, ook zij, ook zij

Ook zij, ook zij, ook zij, ook zij.

Voor de wanhoop

Met stalen klauwen

Je zinnen uit elkaar scheurt.

Bitter lot.

5.1

(Tuin)

Alfons Hij wil wegreizen? Goed, ik houd hem niet. Hij wil weg van hier, hij wil naar Rome.

Zo zij het! Alleen, dat Scipio Gonzaga en de

slimme Medicis me hem niet afhandig maken.

Dat heeft Italië zo groot gemaakt, dat elke

buur met de ander vecht om de beteren te

bezitten. Te gebruiken. Een veldheer zonder

leger lijkt me de vorst, die het talent niet om

zich heen verzamelt. En wie de stem van de

dichtkunst niet hoort, is een barbaar. Deze heb

ik gevonden en gekozen. En ik ben trots op

hem als mijn dienaar. Zonder noodzaak zou ik

hem niet willen verliezen.

Antonio Ik ben verlegen want ik draag toch de schuld van wat vandaag gebeurde.

Alfons Antonio nee. Ik weet maar al te goed, hoezeer ik hem heb ontzien. Hoezeer ik vergeten ben, dat ik eigenlijk van hem te eisen had. De mens kan zich over veel meester maken, behoefte en lange tijd bedwingt zijn wil amper.

Antonio Spijs en drank kiezen, de eerste plicht van de mens, vervult hij die? Laat hij zich niet veeleer, als een kind, prikkelen door alles wat het gehemelte streelt? Wanneer mengt hij water onder zijn wijn? Kruiden, zoete dingen, sterke dranken, het een na het ander slokt hij haastig binnen. En dan klaagt hij over zijn droeve geest, zijn vurig bloed, zijn te hevige aard. Hij scheldt op de natuur en het lot. Hoe bitter en hoe dwaas heb ik hem al niet vaak met zijn arts zien redetwisten. Om te lachen haast, als wat een mens kwelt en anderen plaagt ergens belachelijk zou zijn. 'Ik voel die kwaal', zegt hij angstig en vol ergernis, 'Genees me!'. Goed, antwoordt de dokter, mild dan dat en dat. 'Dat kan ik niet'. Neem dan deze drank. 'O nee, die smaakt afschuwelijk!' Drink dan water. 'Ik ben zo waterschuw als een gebetene'. Je glimlacht zelf en toch is het zeker. Je hebt het wel uit zijn mond gehoord?

Alfons Ik heb het vaak gehoord en vaak geëxcuseerd.

Antonio Het is zeker, een ongematigd leven geeft ons zware wilde dromen, tenslotte bij klaarlichte dag. Wat is zijn argwaan anders dan een droom? Waar hij gaat, denkt hij van vijanden te zijn omgeven. Zijn talent kan niemand zien, die hem niet benijdt. Niemand hem benijden, die hem niet haat en hem bitter vervolgt. Hij heeft je zo vaak met klachten lastig gevallen. Opeengebroken sloten, onderschepte brieven en gif en dolk. Wat hem alles voorzweeft. Je hebt het laten onderzoeken, onderzocht, en wat heb je gevonden? Nauwelijks de schijn.

Alfons Niet alles dient ons op dezelfde wijze. Wie veel wil gebruiken, gebruikte elk ding op zijn manier. Zo is hij wel geënd. Dat hebben de Medici ons geleerd. De pausen zelf hebben het ons bewezen.

Antonio Hij heeft te jong al te veel bereikt, dan dat hij er bescheiden van zou kunnen genieten. Wie weet het niet, mijn vorst, alleen de moeite van het leven leert ons de dingen van het leven waarderen. O als hij eerst zou moeten verwerven wat hem nu met open handen wordt aangeboden, zou hij zijn krachten mannelijk inspannen en voelde zich stap voor stap bevredigd. Tasso heeft het mooiste geluk van de jongeling: dat zijn vaderland hem al erkent en op hem hoopt. O geloof me, zijn wispelturig onbehagen rust op het brede kussen van zijn geluk. Laat hem genadig gaan. Laat hem tijd om in Rome en in Napels, waar hij wil, te zoeken wat hij hier mist. En wat hij alleen hier kan terugvinden.

Alfons Mijn zuster gaat met haar vriendin meteen terug. En te paard zal ik nog voor hen thuis zijn. Jij volgt ons snel, als je voor hem hebt gezorgd.

Antonio Hij komt.

Alfons Hij komt. Vaarwel.

5.2

Alfons Ik wens je geluk bij je reis en hoop dat je opgeruimd en helemaal genezen naar ons terug zult komen.

Tasso Ik ga heen met vol vertrouwen en hoop dat de kleine tussentijd me zal genezen van alles wat me nu beklemt. De genade, die je me zo vaak hebt bewezen, verschijnt me vandaag in het volle licht.

Alfons Ik geef je brieven aan mijn mensen, aan vrienden, naar Rome en wens zeer, dat je overal vertrouwelijk zult staan jegens de